

Honore Timi Kara : Kaati, e Heke, ka marama penei atu ahau ki to korero, mehemea ka ture te Pire nei, a e kore etahi o nga tangata e whakaae kia taka mai o ratou whenua ki raro i te Poari nei, ka noho tonu o ratou whenua ki raro i nga ritenga o te ture nei, engari ia, ko te mana whakahaere i o ratou whenua ka noho tonu ano ki roto i o ratou ake ringaringa, kahore e riro i te Poari?

Hone Heke : Koia na te tikanga o taku kupu.

10. *Honore Timi Kara* : Tena ka whakaae oti koe ki tetahi rarangi penei hei rarangi mo taua ture. Ko nga tangata kahore e whakaae ana kia taka o ratou whenua ki raro ki te Poari, me tuku e ratou he tono ki te Poari, inoi kia kapea atu o ratou whenua ki waho o te mana o te Poari?

Hone Heke : Ae, mehemea ka kitea e tatou i runga i a tatou korero whakariterite, uiui, heoi na ano te huarahi e taea ai e aua tangata o ratou whenua te whakawatea.

11. *Honore Timi Kara* : E penei ke ana te tikanga o taku patai : Mehemea kua ture te Pire nei, ahakoa he Kaunihera, he Poari, ko tetahi atu ropu ranei e whakaturia, a ka horoia katoatia atu e tenei ture nga ture whenua Maori katoa e mana nei i naianei, ka taka katoa mai nga whenua Maori ki raro i tenei ture. Tena, mehemea kahore etahi tangata e whakaae kia taka mai o ratou whenua ki raro i taua Poari, i taua Kaunihera ranei, i tetahi ropu ranei e whakaturia hei whakahaere i nga whenua Maori, ka whakaae ranei koe, me inoi rawa e aua tangata ki te Kaunihera Maori, ki te Poari ranei, kia whakawatea o ratou whenua ki waho, me tono ranei e ratou ki te Kawana, i roto i tona Kaunihera, kia whakawatea o ratou whenua ki waho o te mana o te Kaunihera, Poari ranei?

Hone Heke : Kahore, e hara i tena. E ki ana ahau, mehemea kua mukua katoatia atu nga ture whenua Maori o naianei, a ka tu hei ture ko tenei e uiui, e whakamatau nei tatou, hei ture, e tika ana kia whakaturia he Poari, a kia mahi taua Poari i raro i nga ritenga me nga mana o te ture nei, engari e kore rawa e tika kia hipoki tonu iho te mana whakahaere o te Poari ki runga ki nga whenua Maori katoa, ki etahi whenua Maori ranei, ahakoa kei hea e takoto ana, engari ma te tangata, ma nga tangata ranei, no ratou nga whenua e tuku atu o ratou whenua ki roto ki te ringa o te Poari kia whakahaerea e te Poari, katahi ka tika—me waiho tarewa ma te tangata te hiahia.

12. *Honore Timi Kara* : Kaati, me waiho atu tena take e tatou. He aha he mana e tukua e koe ki te Poari i runga i nga tikanga whakahaere whenua Maori—me whai mana ranei ratou ki te rihi?

Hone Heke : Ae, me whai mana ratou ki te rihi, ki te tiaki ki te whakahaere i nga whenua e hoatu ki roto i o ratou ringaringa ; engari me haere te mahi a te Poari i runga i aua huarahi rihi, i runga anake i nga tohutohu a nga tangata no ratou nga whenua i te wa i hoatu ai aua whenua e aua tangata ki roto ki te ringa o te Poari.

13. *Honore Timi Kara* : Kaati, ka whakaae koe kia hoatu ki te Poari te mana ruri whenua, ki te roherohe i te whenua, ki te hanga rahui mo nga tangata no ratou te whenua, ina hiahia aua tangata kia wehea he rahui mo ratou, a ki te whakahaere hoki i te whenua?

Hone Heke : Mehemea koia na nga tohutohu a nga tangata ki te Poari i te wa i tukua atu ai nga whenua ki te Poari, ka ki ahau, Ae.

14. *Honore Timi Kara* : Kaati, kia haere tatou ki waho o tena aronga, ara, i te mana whakahaere i nga whenua kua korerotia nei e tatou. Ka whakaae ranei koe kia whakawhiwhia te Poari ki etahi atu mana—penei ra me nga mana o te Poari Whenua Karauna o te Koroni nei—mehemea ra ka taea te whakarereke etahi wahi o aua mana, kia eke mai ai ki runga ki nga hiahia o nga Maori?

Hone Heke : Ka whakaae ahau kia hoatu ena mana ki te Poari kia taea ai e ratou te whakahaere nga mahi i runga anake ia i nga huarahi e hiahia e nga tangata no ratou nga whenua i te wa i tukua atu ai aua whenua ki te Poari kia whakahaerea.

15. *Honore Timi Kara* : Me pehea ki a koe te tu o tenei Kaunihera, Poari ranei. Me Maori katoa ranei, me Pakeha ranei etahi?

Hone Heke : Ki runga i te ahua o nga kaupapa kupu kua takoto i au, kahore aku tino mea mo te ahua o nga tangata mo te Poari. Mehemea ka kiia hei Pakeha katoa, koia tena. Ki te kiia kia maha ake nga Pakeha kia iti iho nga Maori, koia tena. Ki te kiia e te Paremete ko nga Maori kia tokomaha kia iti nga Pakeha, e pai ana, he mea hoki tena e tatata kau atu ki to te Maori hiahia. Engari ki te kiia kia whakawhiwhia taua Poari ki nga mana o te Kooti Whenua Maori, hei kona, ko nga Maori kia tokomaha ake ki runga i te Poari. Engari he mana tena kahore e tika kia hoatu ki te Poari. Mehemea ka whakaturia he Poari, ahakoa he aha nga mana e hoatu ki te Poari, mehemea ka eke nga ritenga o te Pire ki runga ki taku—me waiho ano ki nga tangata no ratou nga whenua te mana tuku ki te Poari, pupuri ranei i o ratou whenua ki waho i te Poari—ka penei ake ahau—kahore he tikanga moku i whai nui ai kia hanga e ahau he kupu kii, ko wai, hei a wai ranei, he tangata mo te Poari. Notemea ki te oti te hanga he tikanga, ki nga tangata ano te mana, whakaae, whakakahore, ka waiho ki aua tangata te whakaaro, kia tuku ranei ratou i o ratou whenua ki roto i te ringa o te Poari kahore ranei.

Te Maka (Mr. Monk) : E te Tiamana, he kupu taku ki te Komiti nei, he mea kite e au i roto i nga huihuinga e toru o tenei Paremete. Ko te nuinga o nga putake e tae mai nei ki te aroaro o te Komiti mo nga Mea Maori, ko nga ture e pa nei ki nga whenua Maori kia whakatikatikaina. Ko te take o tena ahua he mohio no nga Maori kaore i te tika ta tatou mahi ki a ratou, ara, kaore i te tika te mahi a nga Kawanatanga ki a ratou ; engari kaore au i te ki na tenei Kawanatanga na te hea Kawanatanga ranei aua mahi he ki nga Maori. Na, e te Tiamana, ki toku nei whakaaro, kotahi tonu te huarahi e ora ai nga mate o te iwi Maori, me hanga he tikanga e tino mohio ai ratou, ko o ratou tika, ko o ratou taonga, me o ratou whenua, kei te rite tonu te pumau tika ki a ratou ano he Pakeha ratou. A ki taku mohio ko te Pire mana tena ahua e whakatutuki, me penei